

Svjetlost, Sarajevo, 1975.

U kratkom vremenskom roku evo i treće pesničke knjige za najmlađe iz pera Velimira Miloševića.

Nakon *Zvezdarnice* i *Krilate cvećarnice* sa sigurnošću se mogla očekivati upravo jedna ovakva knjiga (koja je kao i prethodne raspevana, rascvrkutana, sva u požaru plavetnila, sunca, boja, sva u zanosu i oduševljenju koje mogu da izraze samo čisti lirski pesnici kakav Milošević jeste u ukupnosti svoga stvaralačkog čina.

No ta, nazovimo je — lirski literarna osobina često nije kvalitet već kvantitet, često nije punoća već vešto, rečima oblepljena šupljina. Lirski izlivi i zanos ne retko služe da se bujicama plamenih reči zamaskira ispražnjeno poetsko jezgro, odsustvo pesničke suštine.

I u Miloševića ima toga. Utoliko pre ako dečjoj poeziji poklanjamo onu pažnju na koju ona nije bila navikla, a koja je danas neophodna samom činu stvaranja za decu, jer od njega treba da odstrani neliterarno, nepesničko, nestvaralačko, više promućurno angažovanje.

Do pesme za decu Milošević ne dolazi uz veliki napor. Bar ne do izvesnog broja pesama koje zatičemo na stranicama njegovih knjiga. Dovoljan je jedan polazak u svet, jedan susret s cvetom, božurinom, makom, sunčanim zralkom, ružom ili narom, i eto pesme, lahoroaste, paperjaste, baršunaste, beskrajno plave od neba i zelene od trave, eto pesme u kojoj nebo sanja, zvezde postaju ogledala, u kojoj pevaju slavuji, u kojoj su dva dečija oka — dva vodokoka i tako dalje.

U *Zvezdarnici* je moglo da bude tako, jer je sve tamo ličilo na novo i bilo novo, ali već u trećoj pesničkoj knjizi Milošević podražava sebe, dopisuje se, prepisuje, ponavlja. Činjenica da je gotovo pola ove knjige ispunjeno pesmama iz dve prethodne, jasno govori o tome da je pesniku ponestalo snage da stvara, da pesnički istražuje svet detinjstva, beskrajni prostor promena.

Pa ipak, Milošević je lirik i pesnik i u ovoj zbirci. Nekoliko pesama se izdvaja i priključuje onom broju uspeših iz ranijih knjiga, čineći s njima jedan odista divan, neponovljiv pesnički i lirski svet.

Ove pesme odlikuje blistavost mašte koja nije nešto izdvojeno iz sveta, već je u svetu i u detetu, kao mali motor energije koji pokreće i nosi u beskraj, a omogućava da se prodre i u središte rosne kapljice i na daleku zvezdu. Za Miloševića je sve jedan prostor, ljudski, dečiji, pitom i cvetan, a taj prostor je čaroban i stvaran istovremeno, živ i životvoran, naseljen čistim zajedništvom bilja, životinja, dece, pesnika — bića.

U ovom prostoru jedino je moguć život koji je sav čistota i vedrina. Sva su deca jednaka i ista kao laste. Za svako detinjstvo ima dovoljno krila i plavetnila. Milošević uči dete da mašta i leti, da voli prirodu i njene stanovnike, da se iskreno, do srži, raduje. Ponekad će mladi čitalac njegovih pesama biti zaslepljen tolikom svetlošću i nežnostima, ali Milošević ne ume drugačije, jer su njegova pesnička čula krcata slikama, metaforama i krilaticama, jer je svet koji on gleda velika bajka u koju po svakom cenu, ako ne može kao čovek, bar kao pesnik želi da se useli i nastani. Njegove su pesme otuda bajnoslovne, baš kao i ova naša planeta na kojoj živimo čudesno jezdeći kroz prostore.

Bosanskohercegovačkoj poeziji za decu Milošević je dao nov izraz i novo osećanje, oplemenio je pesničkom veštinom i lakoćom, ali je treću zbirku doveo do neprepoznavanja u krugu dvaju prethodnih.

Dragoljub Jeknić

U MEĐUVREMENU

U TRAGANJU ZA IŠČEZLIM ZAVIČAJEM*

Ne znam kako je bilo pre, ali od kako je proteran iz raja — ako je ikad i bio u njemu — čovek traga za onim divnim krajem u kojem mu je najlepše nebo podarilo život, osmeh i radost i začelo tugu. Niko i nikad nije ostao u zavičaju. Svako i uvek napusti osmeh i zaputi se nekud napred, u novi nezavičaj, vođen začetom tugom, napreduje da u sebi učvrsti tegobe i nađe svoje bolesti. Žuri li u susret neminovnoj starosti i smrti?

Ide netragom onome čega nema, jer je svestan da je veoma teško ne moći vratiti dar darodavcu, a morati ga se osloboditi, baciti ga pred noge onome koji ga i ne primećuje.

O nastanku duše

*Klupko crne
lepljive vune
u grudima se stisne
kao klak
i kad ojuži —
guši.*

Ljudsko biće, kad se rodi, zagrcne se i udahne prvi udah, zastane svojim životom, tren, i ponovo udahne i nastavi da živi.

Taj prvi neizdahnuti udah se smota u grudima, odmah ispod grudne kosti. Tu smotan, kao klupko, čas miruje, čas traži još malo onog prvog, jedinstvenog, nestalog vazduha... jer ono malo biće, još nesvesno da će mu to biti i te kako potrebno, udahne samo malo, pomišlja, ako to može, nadisaće se.

Svoj nemir svako vuče kroz život, duži ili kraći, kao krst. Svega se može osloboditi, osim nemira. Sve može dostići, osim onog što želi duša sklupčana u grudima (ponekad mi se čini da se pomera ispod grudne kosti, treperi, a biva i da čudno peče; kad ispod grudne kosti peče, onda se oko srca ledi, a u grlu se nešto grči, ni udahnuti ni izdahnuti). Ona, sklupčana ispod grudne kosti, teži onamo gde je začeta, teži onome iz čega je nastala.

Duša i čežnja za zavičajem

Kad neka teskoba počne da pritiska onaj deo grudi, onaj centar u kojem se sklupčava i razvija duša, u bezdanoj noći, majednom, iznenada, oseti se da bi lek bio još jedan udah onog prvog vazduha, da bi sve bilo lakše kad bi ojačala veza sa zavičajem... krševitim, dalekim, gladnim.

Nostalgija.

Ponovo i ponovo se traži spasonosni lek kojega nema... vreme ga je odavno pokljucalo... sve je nestalo u nepovrat još samo

*Svu noć mojim šupljim telom
pljuska privid zavičaja.*

Samo pesnici na taj čudesni način u sebi gaje čežnju za zavičajem. Ne za prostorom, ne za ljudima, ne za pejzažem... već za onim vazduhom koji su u prvom udahu udahnuli, koji im je neizdahnut u

grudima sklupčao dušu i ostao da peče i pokreće, da snene noći pretvara u besani beskraj, da dane nemirom bespokojava.

Pesnik, iako svestan da nema nalaženja onoga što je iščezlo, u sebi hrani nadu da će se desiti čudo i da će svojom čežnjom stvoriti nestalo; on je na razmeđu nestalog i onog što neće biti nađeno, traje i samog sebe nadtrajava očekujući ono što je pesniku od tvorca namenjeno... nemir i prebiranje sna i besna, razdvajanje nerazdvojivog, traženje nenalažljivog.

O Gojku Janjuševiću

Rođen je 15. avgusta 1936. godine u Ožrinićima, na rubu Nikšićkog polja u kojem su se zelenile topole, tekla bistrina Zete i Gračanice (koja je bistra pod topolom u ponor ponirala da negde bistrinom i novom lepptom ponovo život daruje).

Kao desetogodišnjak je na kumovim volovskim kolima kad je

*Nebo bilo kao pržina,
s kola sipilo nekakvo seno,
pred očima, unesto ptica,
lepetala ravnica*

poveden iz Ožrinića (kamen mu je tu bio najkamenitiji, nebo nad Ostrogom najmodrije, skorup i krtola hrana najbožanstvenijeg ukusa koji se u drugom ne može naći) u onu daleku ravnicu za koju im je rečeno da je plodna, da hleb daruje iz svakog svog grumena, ravnicu punu velikih belih hlebova i izobilja, ravnicu pored kanala punog bistre vode koja hrani polja itd., a ta

*Zemlja ne beše obećana.
Blatna.
Kuća do kuće od naboja.
Zidovi četiri prsta*

za došljake je u njoj bilo najviše tuge... možda zbog obilja ravnice, nepostojanja gora. A najviše zbog zbijenosti naselja, nedostatka vazduha i oštine koja se spušta sa planinskih visina, iz neba.

U Vrbasu — koji je svojim krajolikom na prvi pogled možda podsećao na napušteni zavičaj (voda kanala, zelenilo topola, modrina neba) — završio je gimnaziju, a u Novom Sadu je diplomirao na Filozofskom fakultetu. Prihvatio je Vojvodinu kao novi zavičaj (a nova majka, nov zavičaj — neka su i bolji od pravih — mogu se prihvatiti samo sveuč, srcem i dušom nikad — zato ostaje samo teskoba), i Vojvodina je prihvatila njega (prihvaćeni sin, prihvaćeni podanik, uvek ostaje po strani, ako nema rođenog onda je drag, ali stalno je na putu da bude odgurnut). Ostala je čežnja za Nikšićkim poljem — pa i čitavom Crnom Gorom — onim koje je bilo, ostala je i nikad neće moći da se zadovolji... jer onog Nikšićkog polja više nema.

(Možda postoji i čežnja napuštenog i izmenjenog zavičaja — koji ne može da se prihvati baš kao ni novi — za odlutalim sinom koji nije učestvovao u njegovom menjanju, pa ga ne prihvata. Jer nije bez